

get fra 100 i 1916 til 193 i 1939 og 259 i 1946. Det er naturligt, at denne stigning i produktiviteten hænger sammen med en betydelig stigning i kapitalinvesteringen pr. beskæftiget.

Denne betydelige stigning i produktiviteten er fremkommet også i perioden, hvor trafikmængden har været stagnerende. Dette må ses i forbindelse med, at antallet af beskæftigede er gået stærkt tilbage som følge af rationaliseringen og som følge af konsekvent afskedigelse af det personel, banerne ikke havde brug for.

Fremstillingen indskrænker sig som nævnt ikke alene til jernbanerne, men går også ind på andre grene af transportydelse og påviser også for disse en meget betydelig stigning i produktiviteten i forbindelse med den tekniske udvikling.

Sammenfattende kan man nævne (s. 3), at produktiviteten pr. arbejder indenfor trafikken 1889—1939 var steget med 2,2% om året, medens den tilsvarende stigning for industrien som helhed var 1,8% og for landbrug og minedrift 1,6%.

Bogen lærer os først og fremmest en del om amerikanske forhold. Men den viser også, hvad man for at kunne give eksakte oplysninger savner af undersøgelser i Amerika. Derved leder den også tanken hen på trafikøkonomiske undersøgelser, der savnes i Danmark.

*P. P. Sveistrup*<sup>1</sup>.

1. Kontorchef, lektor ved Københavns Universitet.

**Harald Dickson: Ekonomiska principer bakom svensk skogsvårdslagstiftning.** Svenska Skogsvårdsföreningens Förlag. Stockholm 1956. 189 sider, 25 sv. kr.

Professor Harald Dickson, Göteborg, der indtil for nylig har været docent ved skogshögskolan i Stockholm, har på nærmeste og sagligt hold fulgt den meget livlige debat, der i den svenske rigsdag blev ført omkring den såkaldte »Sköldska skogsmotionen« (efter den svenske jordbruksminister Sköld). Debatten resultere-

de i loven af 21. maj 1948 vedrørende de private skove i Sverige (hovedparten af skovarealet) — en lov der vel må betegnes som den mest fremstående i sin art i Europa og i hovedsagen hvilende på principperne om »markranteprincippet« (størst mulig jordværdi) kombineret med et jævnt udbytte og tagende sociale hensyn (statstilskud til bondeskovene o. l.).

Som titlen antyder, er det den historisk-økonomiske udvikling, der har interesseret forfatteren mest.

Som landbruget for Danmark har skoven for Sverige været den store rigdomskilde, og, som naturligt er, har den videnskabelige skovforskning i Sverige haft store midler og mange begavede forskere til sin rådighed. Ikke mindst på det økonomiske felt har der her fundet en rig litterær meningsudveksling sted, som nok kan få en dansker til at føle sig lidt beskæmmet over vor mangel på litterær diskussion på dette område.

En anmeldelse i ordets almindelige betydning af denne bog kan næppe komme på tale her. Bogen gengiver i stærkt koncentreret form og uden resumé (formodentlig en forelæsningsrække) over 100 års diskussion om principperne for udbytteberegning, som de først opstod i Tyskland o. 1850 og senere videreførtes i andre lande, her Sverige. I hovedsagen har to principper stået skarpt over for hinanden, og gør det endnu. På den ene side »skogsranteprincippet«, hvorefter størst muligt og vedvarende udbytte efterstræbes uden hensyn til forrentning af den investerede kapital. På den anden det nævnte »markranteprincippet«, som tager hensyn til renteomkostninger og tilstræber størst mulig jordværdi eller, hvad der er det samme, det bedste finansielle resultat. Senere kaldes det mere besnærende »løn-samhetsprincippet«.

Diskussionen om disse principper har raset i de førende skovlande, især Tyskland og Sverige. Medens »skogsranteprincippet« er lagt til grund for de ældre svenske skovlove, er »markranteprincippet« (løn-samhetsprincippet) lagt til grund

get fra 100 i 1916 til 193 i 1939 og 259 i 1946. Det er naturligt, at denne stigning i produktiviteten hænger sammen med en betydelig stigning i kapitalinvesteringen pr. beskæftiget.

Denne betydelige stigning i produktiviteten er fremkommet også i perioden, hvor trafikmængden har været stagnerende. Dette må ses i forbindelse med, at antallet af beskæftigede er gået stærkt tilbage som følge af rationaliseringen og som følge af konsekvent afskedigelse af det personel, banerne ikke havde brug for.

Fremstillingen indskrænker sig som nævnt ikke alene til jernbanerne, men går også ind på andre grene af transportydelse og påviser også for disse en meget betydelig stigning i produktiviteten i forbindelse med den tekniske udvikling.

Sammenfattende kan man nævne (s. 3), at produktiviteten pr. arbejder indenfor trafikken 1889—1939 var steget med 2,2% om året, medens den tilsvarende stigning for industrien som helhed var 1,8% og for landbrug og minedrift 1,6%.

Bogen lærer os først og fremmest en del om amerikanske forhold. Men den viser også, hvad man for at kunne give eksakte oplysninger savner af undersøgelser i Amerika. Derved leder den også tanken hen på trafikøkonomiske undersøgelser, der savnes i Danmark.

*P. P. Sveistrup*<sup>1</sup>.

1. Kontorchef, lektor ved Københavns Universitet.

**Harald Dickson: Ekonomiska principer bakom svensk skogsvårdslagstiftning.** Svenska Skogsvårdsföreningens Förlag. Stockholm 1956. 189 sider, 25 sv. kr.

Professor Harald Dickson, Göteborg, der indtil for nylig har været docent ved skogshögskolan i Stockholm, har på nærmeste og sagligt hold fulgt den meget livlige debat, der i den svenske rigsdag blev ført omkring den såkaldte »Sköldska skogsmotionen« (efter den svenske jordbruksminister Sköld). Debatten resultere-

de i loven af 21. maj 1948 vedrørende de private skove i Sverige (hovedparten af skovarealet) — en lov der vel må betegnes som den mest fremstående i sin art i Europa og i hovedsagen hvilende på principperne om »markranteprincippet« (størst mulig jordværdi) kombineret med et jævnt udbytte og tagende sociale hensyn (statstilskud til bondeskovene o. l.).

Som titlen antyder, er det den historisk-økonomiske udvikling, der har interesseret forfatteren mest.

Som landbruget for Danmark har skoven for Sverige været den store rigdomskilde, og, som naturligt er, har den videnskabelige skovforskning i Sverige haft store midler og mange begavede forskere til sin rådighed. Ikke mindst på det økonomiske felt har der her fundet en rig litterær meningsudveksling sted, som nok kan få en dansker til at føle sig lidt beskæmmet over vor mangel på litterær diskussion på dette område.

En anmeldelse i ordets almindelige betydning af denne bog kan næppe komme på tale her. Bogen gengiver i stærkt koncentreret form og uden resumé (formodentlig en forelæsningsrække) over 100 års diskussion om principperne for udbytteberegning, som de først opstod i Tyskland o. 1850 og senere videreførtes i andre lande, her Sverige. I hovedsagen har to principper stået skarpt over for hinanden, og gør det endnu. På den ene side »skogsranteprincippet«, hvorefter størst muligt og vedvarende udbytte efterstræbes uden hensyn til forrentning af den investerede kapital. På den anden det nævnte »markranteprincippet«, som tager hensyn til renteomkostninger og tilstræber størst mulig jordværdi eller, hvad der er det samme, det bedste finansielle resultat. Senere kaldes det mere besnærende »løn-samhetsprincippet«.

Diskussionen om disse principper har raset i de førende skovlande, især Tyskland og Sverige. Medens »skogsranteprincippet« er lagt til grund for de ældre svenske skovlove, er »markranteprincippet« (løn-samhetsprincippet) lagt til grund

ved udformningen af den Sköldske skovlov af 1948 og de forskellige tilføjelser, der er kommet siden.

Forfatteren omtaler indgående rotations-tidens betydning for forrentningen, idet den lange rotationstid (tiden fra plantning til afdrift) giver en lavere rente end den korte. I denne forbindelse er det interessant, at de store industriskove i Norrland overholdes til en højere alder — sværere dimensioner — end teoretisk gunstigt, selv om renten er lav, fordi industrien skal bruge disse dimensioner i produktionen (industri + skov ses som en helhed).

Skogsforskningsinstitutet i Stockholm har måttet tage stilling til et andet omstridt spørgsmål, nemlig hvilken rentefod skovbruget kan regne med i sine kalkuler. Man har ved overvejelserne ment, at obligationsrenten er det nærmeste sammenligningsgrundlag, omend man på grund af den store sikkerhed ved pengeanbringelse i skov i lang tid må gå lavere. Af en eller anden grund har man ikke draget den fulde konsekvens og sat renten så og så meget lavere end den variable obligationsrente, men er endt med et bestemt tal: 3%. Senere har skogsstyrelsen nedsat dette tal til 2½% (undtagelsesvis lavere) i de mange tilfælde, hvor der ydes statsbidrag til skovens genkultivering (hvor jorden er af slet bonitet). Samtidig hævder Skogsforskningsinstitutet, at skovejerens lånerente ikke bør være udslagsgivende ved valg af kalkulerentefod, idet lånerenten ligger højere end den beregnede langtidsrente og derfor fører til for lave rotationstider, der fra samfundsøkonomisk synspunkt ikke er i overensstemmelse med godt skovbrug. Uden at det siges direkte, kan man muligvis heraf slutte, at myndighederne foretrækker en lav prioritering i skov, for at ejerens private renteudgift skal indvirke så lidt som muligt på skovdriften.

Hele ordningen, der har en delvis eksperimental karakter, synes dog i praksis at forløbe ganske tilfredsstillende, efter at forskellige tillægsbestemmelser er kom-

met til. *Karakteristisk er den vægt, der fra svensk side lægges på, at den gode skovjord ikke må misbruges, hverken overkapitaliseres eller underkapitaliseres, og at staten vil have lidt liberal kontrol med denne sag.*

*J. Aarestrup-Frederiksen<sup>1</sup>.*

#### 1. Skovtaksator.

*Lars Nabseth: En arbetstidsförkortning — verkningar i olika industriföretag. Industriens Utredningsinstitut, Stockholm 1956. 68 sider.*

Industriens Utredningsinstitut har ladet civiløkonom Lars Nabseth foretage en undersøgelse af en arbejdstidsforkortnings virkninger på industrien. Det er sket efter opfordring af en offentlig svensk kommission, i hvis betænkning om kortere arbejdstid (SOU 1956: 20—21) redegørelsen iøvrigt er trykt.

Rapporten er således et indlæg, een side af sagen, den svenske industris synspunkter på, hvad der vil ske, hvis arbejdstiden nedsættes fra 48 timer, som er den lovfæstede normalarbejdsuge i Sverige, til 40 timer.

I indledningen er der nøgternt og med gode argumenter gjort rede for spørgsmålet set fra arbejdsgiverside: De grunde, der kan anføres for, at produktionsnedgangen bliver mere end proportional med arbejdstidsnedsættelsen, og de, der kan føre til, at den bliver mindre end proportional; mulighederne for i højere grad at gå over til skifteholdsarbejde, det med arbejdstidsnedsættelsen øgede rationaliseringsbehov og dermed øgede behov for kapital til investeringer, såfremt produktionsmængden skal opretholdes. Omkostningsforøgelserne og de vanskeligheder, de vil forvolde på eksportmarkedet, og de særlige vanskeligheder, der kan opstå, hvis ændringen gennemføres under en i øvrigt inflatorisk udvikling.

Altsammen velovervejede og formentlig, hvad en kyndig økonom med indsigt i industriens problemer kan sige om den ting set fra produktionens side.

Nu fremtræder argumenterne som resul-